

REGIONAL DEVELOPMENT OF CROATIAN WITHIN COHESION POLICY OF THE EUROPEAN UNION IN FINANCIAL PERSPECTIVE 2014TH TO 2020TH

REGIONALNI RAZVOJ HRVATSKE U SKLOPU KOHEZIJSKE POLITIKE EUROPSKE UNIJE U FINANCIJSKOJ PERSPEKTIVI 2014.-2020.

MARINAC, Antun; DEVCIC, Anton & RAGUZ, Vjekoslav

Abstract: *The paper analyzed the impact of cohesion policy on regional development in the Croatian financial perspective 2014th to 2020th year. The Republic of Croatia as a member of the European Union assumed responsibility for implementing the objectives of the European Union as a shared competence between the Member States and the Union. Additionally Republic of Croatia has aligned its legislation on regional policy with the *acquis communautaire*. It manifests itself on the effective use of EU budget funds for regional development.*

Key words: *The European Union, European funds, cohesion policy, regional differences, regional development.*

Sažetak: *Rad analizira utjecaj kohezijske politike Europske unije na regionalni razvoj Republike Hrvatske u financijskoj perspektivi 2014.-2020. godine. Republika Hrvatska kao članica Europske unije preuzela je odgovornost za provedbu ciljeva Europske unije kao podijeljenu nadležnost između država članica i Unije. Osim toga Republika Hrvatska uskladila je zakonodavstvo u području regionalne politike s europskom pravnom stevinom. To se manifestira i na djelotvorno korištenje europskih proračunskih sredstava za regionalni razvoj.*

Ključne riječi: *Europska unija, europski fondovi, kohezijska politika, regionalne razlike, regionalni razvoj.*

Authors' data: Antun Marinac, mr.sc., v. predava, Veleučilište u Požegi, amarinac@vup.hr; Anton Devcic, dr.sc., pred., vanjski suradnik na Veleučilištu u Požegi, anton.devcic@panora.hr; Vjekoslav Raguz, student na Specijalističkom studiju Trgovinsko poslovanje Veleučilišta u Požegi, vraguz@vup.hr

1. Uvod

Rad se sastoji od sedam međusobno povezanih poglavlja. U drugom poglavlju, nakon uvoda govori se o politici kohezijske politike Europske unije. Slijedi poglavlje o europskim fondovima kao instrumentima kohezijske politike. Novim sustavom hrvatske regionalne politike bavi se četvrto poglavlje. Odgovornost u instituciji i odgovornost u Republici Hrvatske kao punopravne članice Europske unije bavi se poglavlje koje slijedi. U šestom poglavlju bit će riječi o podjeli Republike Hrvatske na statističke regije kao uvjetu za korištenje fondova Europske unije, a u posljednjem poglavlju analizirat će se stanje neravnomyernog razvoja hrvatskog teritorija.

2. Kohezijska politika Europske unije

Kohezijska politika Europske unije (engl.: *Cohesion Policy*) koja se naziva još i regionalna politika (engl.: *Regional Policy*), odnosno politika solidarnosti (*Politics of Solidarity*) jedna je od najvažnijih politika koje provodi Unija. Krajnji cilj ove politike je smanjivanje regionalnih razvojnih razlika na cijelom teritoriju Unije.

Kohezijska politika uvrštena je među temeljne ciljeve Unije. To potvrđuje članak 3., stavak 3. Ugovora o Europskoj uniji koji propisuje: „Unija promiče gospodarsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju te solidarnost među državama članicama“. Osim toga, gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija, uspostavljena je u glavi XVIII., člancima 174.-178. Ugovora o funkcioniranju Europske unije. Važno je spomenuti članak 174. navedenog Ugovora u kojem je sadržano načelo ravnomyernog regionalnog razvoja, kao temeljno načelo Europske unije i temelj gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije, gdje je navedeno:

- 1) „Radi promicanja cjelokupnog skladnog razvoja, Unija razvija i provodi svoja djelovanja koja dovode do ojačavanja gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije“,
- 2) Unija osobito nastoji smanjiti razlike među različitim regijama i zaostalost regija u najnepovoljnijem položaju,
- 3) Unija posebnu pozornost poklanja ruralnim područjima, područjima podložnim industrijskoj tranziciji te regijama koje su izložene ozbiljnim i trajnim prirodnim ili demografskim teškoćama, kao što su najsjevernije s veoma malom gustoćom naseljenosti te otoci, pogranične i planinske regije“.

Gospodarska, socijalna i teritorijalna kohezija je člankom 4., stavkom 2., točkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije određena i kao podijeljena nadležnost Europske unije i država članica [1]. To znači kako kohezija postaje zajednički cilj i interes Europske unije i država članica, izričito određeno.

Kohezijsku politiku kao podijeljenu nadležnost između Europske unije i država članica potvrđuje i Branko Smerdel [15].

U područjima u kojima Unija nema isključive nadležnosti, Unija je ovlaštena urediti područja iz podijeljene nadležnosti, ali uz obvezu poštivanja ograničenja na elu supsidijarnosti i proporcionalnosti. U skladu s načelom supsidijarnosti, Unija će djelovati samo kada ciljeve predložene aktivnosti (postizanje ravnomyernog razvoja i kohezije) ne mogu na zadovoljavajuć i način ostvariti države članice, već se mogu

bolje realizirati na razini Unije. Prema načelu proporcionalnosti, djelovanje Unije ne smije i preko onog što je nužno za ostvarivanje postavljenih ciljeva. Podijeljena nadležnost zna i kako u tom području Unija i države članice imaju zakonodavne ovlasti i mogu donositi pravno obvezujuće akte. U području je podijeljene nadležnosti, Unija i države članice mogu donositi propise, pri čemu države mogu koristiti svoje zakonodavne ovlasti sve dok ista materija nije uređena na razini Unije.

Usklađenost prava Unije i nacionalnog prava nalaže članak 6. Uredbe o zajedničkim odredbama o europskim fondovima, propisujući: „Operacije koje podupiru europski fondovi bit će u skladu s primjenjivim pravom Unije i nacionalnim pravom koji se tiče njegove primjene (primjenjivo pravo)“ [14].

Europski parlament i Vijeće su za razdoblje 2014.-2020. godine, putem redovnog zakonodavnog postupka usvojili paket uredbi: jednu krovnu uredbu o utvrđivanju zajedničkih odredbi o europskim fondovima, četiri uredbe za svaki fond pojedinačno te dvije uredbe vezane za teritorijalnu suradnju koje predstavljaju provedbene akte za kohezijsku politiku u navedenom razdoblju.

3. Europski fondovi - financijski instrumenti kohezijske politike

Članak 175., stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije izričito zahtijeva provedbu gospodarske, socijalne i teritorijalne kohezije putem strukturnih fondova i Kohezijskog fonda kao financijskih instrumenata za provedbu na čelu ravnomjernog razvoja. Spomenutim Ugovorom definirani su strukturni fondovi i Kohezijski fond:

- Europski fond za regionalni razvoj - pomaže ispravljanju većih regionalnih nejednakosti unutar Unije, sudjelovanjem u razvoju i strukturalnoj prilagodbi regija čiji razvoj zaostaje te u preoblikovanju industrijski zaostalih regija;

- Europski socijalni fond - cilj mu je olakšati zapošljavanje radnika i povećati njihovu zemljopisnu i profesionalnu pokretljivost unutar Unije te olakšati njihovu prilagodbu industrijskim promjenama, kao i promjenama u sustavu proizvodnje, posebice putem stalnog stručnog usavršavanja;

- Europski fond za ujednačavanje i jamstva u poljoprivredi i ruralni razvoj doprinosi razvoju ruralnih područja te

- Kohezijski fond - financijski prinosi projektima vezanim uz okoliš i transeuropske mreže u području prijevozne infrastrukture [1].

Cilj je europskih fondova smanjiti razlike u razvoju između bogatijih i siromašnijih regija i zemalja članica EU u pogledu prihoda, bogatstva i mogućnosti i tako doprinijeti europskoj koheziji. Iz njih se financiraju razvojni projekti koji doprinose smanjivanju razlika između razvijenijih i manje razvijenih dijelova EU kao i promicanju ukupne konkurentnosti europskog društva i gospodarstva.

4. Novi sustav hrvatske regionalne politike

Započinjanje novog sustava hrvatske regionalne politike, uslijedilo je donošenjem Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske krajem 2009. godine [18] koji je dao temelj za sustavno rješavanje problematike regionalnog razvoja na državnom

teritoriju. Vlada Republike Hrvatske predložila je donošenje navedenog Zakona iz razloga jer su različita pitanja politike regionalnog razvoja u razdoblju od 1990.-2009. godine bila uređena u nekoliko posebnih zakona. Zakon je sukladno članku 161. tada važećeg Poslovnika Hrvatskog sabora [12] donesen po hitnom postupku zbog usklađenja nacionalnoga zakonodavstva s propisima Europske unije. Usklađenost važećeg Zakona o regionalnom razvoju s pravnom stevinom Europske unije potvrdio je tadašnji Odbor za europske integracije Hrvatskoga sabora, čiji je temeljni djelokrug bio proučavanje usklađivanja pravnog sustava Republike Hrvatske s pravnim sustavom Europske unije. Zakonom se uređuju ciljevi i načela upravljanja regionalnim razvojem Republike Hrvatske, planski dokumenti i njihova međusobna usklađenost te tijela nadležna za upravljanje regionalnim razvojem kao i kriteriji za ocjenjivanje stupnja razvijenosti jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Tek donošenjem Zakona o regionalnom razvoju, sukladno njegovu članku 10. „Politika regionalnog razvoja pridonosi skladnom i ravnomjernom razvoju Republike Hrvatske koji osigurava zaštitu i očuvanje prirodnog okoliša i raznolikosti kulturnog bogatstva“ [18].

Na temelju članka 33., stavka 1.-5., prethodno navedenog Zakona, usvojeni su podzakonski propisi iz područja regionalnog razvoja (uredbe, pravilnici i odluke).

Sukladno članku 2. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, ciljevi politike regionalnog razvoja jesu: „pridonijeti gospodarskom rastu i razvoju Republike Hrvatske, sukladno načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućiti jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala; osigurati povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s prioritetima razvoja središnje razine; osigurati potporu slabije razvijenim područjima za povećanje i optimalno korištenje vlastitog razvojnog potencijala otklanjanjem uzroka razvojnih teškoća; osigurati odgovarajuće mjere za ravnomjerno i održiv razvoj jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u pograničnom području, odnosno u području uz državnu granicu te poticati prekograničnu suradnju“ [18].

U Zakonu o regionalnom razvoju navedena su i načela politike regionalnog razvoja: solidarnost i usmjerenost, jednake mogućnosti, partnerstvo i suradnja, održivost, lokalna autonomija, udruživanje financijskih sredstava iz različitih izvora, proučavanje i vrednovanje radi povećanja djelotvornosti i učinkovitosti i utjecaja na regionalni razvoj te načelo strateškog planiranja.

5. Odgovornost institucija

Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, kao Vladina institucija, sukladno članku 16., stavku 1. Zakona o regionalnom razvoju, nositelj je politike regionalnog razvoja na središnjoj razini.

Osim navedenog ministarstva u pripremi i provedbi politike regionalnog razvoja sudjeluju i druga tijela državne uprave, odgovarajuća partnerska vijeća te druga javna tijela koja svojim djelovanjem znatnije pridonose ostvarivanju ciljeva politike regionalnog razvoja.

Jedinica područne (regionalne) samouprave nositelj je razvoja na regionalnoj razini i u planiranju razvoja surađuje s jedinicama lokalne samouprave sa svojeg područja. U svrhu uinkovite koordinacije i poticanja regionalnog razvoja, jedinice područne (regionalne) samouprave ustrojavaju upravna tijela, odnosno osnivaju agencije kao javne ustanove i trgovačka društva u stopostotnom vlasništvu jedinica područne (regionalne) samouprave. Postavši 1. srpnja 2013. godine 28. om Europske unije, Republika Hrvatska preuzela je odgovornost za provedbu ciljeva i prava Europske unije. Sukladno članku 145., stavku 4. hrvatskog Ustava „Državna tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravne osobe s javnim ovlastima izravno primjenjuju pravo Europske unije“ [17].

Posebna odgovornost hrvatskih institucija vlasti je uz postojeće uplate u proračun Europske unije, povući i znatno veći u količinu sredstava iz tog proračuna namijenjenu nerazvijenim regijama. Financiranje ravnomjernog regionalnog razvoja provodi se iz: fondova Europske unije, državnog proračuna te proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Fondovi Europske unije već su od srpnja 2013. postali primarni izvor financiranja regionalnog razvoja u RH. Na Web stranici Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije dostupni su podaci široj javnosti o raspoloživim financijskim sredstvima Republici Hrvatskoj iz europskih fondova u razdoblju od 2014.-2020. godine. Radi se o iznosu od 10, 423 milijardi eura, sa sljedećim namjenama: 8,397 milijardi eura, u sklopu kohezijske politike za ulaganje u rast i radna mjesta; 2,026 milijardi eura za poljoprivredu i ruralni razvoj; dodatnih 280 milijuna eura za pomorstvo i ribarstvo; 66,177 milijuna eura za Inicijativu za zapošljavanje mladih u 2014. i 2015. godini te 456,147 milijuna eura iz Instrumenta za povezivanje Europe 2014.-2016. godine (prema Ugovoru o pristupanju). Osim toga navedeno je kako su hrvatski nacionalni ciljevi do 2020. godine usmjereni prije svega na povećanje konkurentnosti, smanjenje regionalnih nejednakosti i siromaštva te jačanje ljudskih resursa [5]. U pravilu, jedno od načela u provedba kohezijske politike je načelo sufinanciranja. Korisnici sredstava iz europskih fondova moraju osigurati vlastita sredstva za sufinanciranje provedbe projekata, a tek nakon njihove implementacije čekati refundaciju dijela uložениh sredstava. U nadolazećim godinama članstva, sredstva će se postupno povećavati, a stupanj tog povećanja ovisiti će dijelom i o uspješnosti korištenja. Pitanje je kako će nositelji projekata (županije, općine, gradovi te javna poduzeća) sufinancirati planirane projekte. U ovom trenutku ni najrazvijenije među županijama nemaju takvih sredstava. Stoga se predlaže osnivanje kohezijskog fonda za nerazvijena područja na razini Hrvatske (npr. po uzoru na Španjolsku ili Italiju). Takav fond je bio i u bivšoj Jugoslaviji. Ovaj fond bi mogao biti samostalan ili u sklopu Hrvatske banke za obnovu i razvoj. Njegova bitna zadaća bila bi pomaganje nerazvijenim krajevima koji ne mogu konkurirati na natjecanjima za europske strukturne fondove budući i nemaju vlastita financijska sredstva. U fondu bi se akumulirali novci koji bi bili namijenjeni lokalnim i regionalnim jedinicama za učestvovanje u provedbi EU projekata radi stvaranja temelja za zdravu infrastrukturu na nerazvijenim područjima. S raznih strana, već mjesecima se čuju upozorenja kako bi Hrvatska, zbog kašnjenja u izradi dokumenata potrebnih za povlačenje novca iz strukturnih fondova EU mogla više novca uplatiti u EU proračun

nego što će iz njega povući. Prema najnovijim podacima Europska komisije i Ministarstva regionalnog razvoja, kao odgovornih institucija, Hrvatskoj je od 2007. do 2013. godine, sa stanjem na dan 29. travnja 2014. godine iz prora una EU od ponu enih 858 milijuna eura ispla eno 314,8 milijuna eura. Trenutni postotak apsorpcije (ispla enog iznosa u odnosu na rezervirani iznos) iz svih strukturnih fondova EU u prora unu 2007.-2013., tako er sa stanjem na dan 29. travnja 2014. godine iznosi: Estonija 84,57 %, Portugal 83,53 %, Gr ka 79,32 %, Litva 78,84 %, Finska 76,42 %, Belgija 74,56 %, Njema ka 74,38 %, Danska 73,81 %, Irska 73,68 %, Švedska 73,22 %, Austrija 71,47 %, Poljska 71,21 %, Nizozemska 71,07 %, Cipar 69,93 %, Luksemburg 69,80 %, Latvija 68,68 %, Velika Britanija 67,64 %, Španjolska 67,28 %, Prosjek cijele EU iznosi 66,43 %, Francuska 65,31 %, Slovenija 63,83 %, Ma arska 61,81 %, eška 56,71 %, Italija 54,33 %, Slova ka 53,11 %, Bugarska 52,62 %, Malta 52,61 %, Rumunjska 45,19 %, Hrvatska 36,68 % [4]. Iznos od 36,68 % za Republiku Hrvatsku je ispodprosje an s obzirom na prosjek EU od 66,43%.

6. Podjela Hrvatske na statisti ke regije-uvjet za korištenje europskih fondova

Nova Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku [8] primjenjuje se od 01. sije nja 2013. godine. Prema noj, prostorne jedinice za statistiku 2. razine ine:

1) Kontinentalnu Hrvatsku (Grad Zagreb, Zagreba ka županija, Krapinsko-zagorska, Varaždinska županija, Koprivni ko-križeva ka županija, Me imurska županija, Bjelovarsko-bilogorska županija, Viroviti ko-podravska županija, Požeško-slavonska županija, Brodsko-posavska županija, Osje ko-baranjska županija, Vukovarsko-srijemska županija, Karlova ka županija te Sisa ko-moslava ka županija).

2) Jadransku Hrvatsku (Primorsko-goranska županija, Li ko-senjska županija, Zadarska županija, Šibensko-kninska županija, Splitsko-dalmatinska županija, Istarska županija te Dubrova ko-neretvanska županija).

Prema mišljenja autora, ovakva podjela ide na štetu siromašnih krajeva, pogotovo Slavonije s obzirom kako nigdje ne postoji primjer spajanja najbogatijih krajeva (Zagreb) sa siromašnima (Slavonija).

Red. broj	Država/pokrajina	BDP po glavi stanovnika	
		U eurima	% razvijenosti od prosjeka EU 28
1.	Europska unija	25,100	100%
2.	Jadranska Hrvatska	15,600	62%
3.	Kontinentalna Hrvatska	14,700	59%

Tablica 1. Razvijenost statisti kih regija [3]

Iako se znatno razlikuju po broju stanovnika, obje regije su približno siromašne (ispod prosjeka EU). Statisti ke regije nisu dugoro no rješenje za Republiku Hrvatsku. Stoga postoje ozbiljni prijedlozi za uvo enje regija i regionalne

samouprave u Ustav Republike Hrvatske. Uredba (EZ-a) br. 1059/2003 Europskog parlamenta i Vijeća o donošenju zajedničke klasifikacije teritorijalnih jedinica za statistiku (NUTS), sukladno članku 3., stavku 1. daje prednost upravnim jedinicama, navodeći: „Postojeće upravne jedinice unutar državnih jedinica predstavljaju prvo mjerilo određivanja prostornih jedinica“ [13].

7. Problem neravnomyernog razvoja hrvatskog teritorija

Važeća Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti koja se primjenjuje od 01.01.2014. godine razvrstava jedinice prema indeksu razvijenosti u nekoliko skupina kako je prikazano u tablici 2. Razvrstavanje je izvršeno u skladu s člankom 23. Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske te odredbi Uredbe o indeksu razvijenosti [16]. Izražavanje razvijenosti hrvatskih županija na temelju je 15.07.2010. i 27.12.2013. godine na temelju: prosječnih dohotka, prosječnih izvornih prihoda, prosječnih stope nezaposlenosti, kretanja stanovništva te udjela obrazovanog stanovništva.

Županija	% razvijenosti 15.07.2010.	% razvijenosti 27.12.2013.	Razlika
I. skupina (do 75% razvijenosti):			
1. Virovitičko-podravski županija	20,51	5,56	-14,95
3. Brodsko-posavska županija	33,36	18,43	-14,93
2. Vukovarsko-srijemska županija	20,57	18,73	-1,84
4. Bjelovarsko-bilogorska županija	35,17	23,29	-11,88
5. Požeško-slavonska županija	43,95	33,81	-10,14
6. Sisačko-moslavačka županija	48,50	38,70	-9,8
7. Osječko-baranjska županija	52,88	46,07	-6,81
8. Karlovačka županija	54,52	56,34	1,82
9. Koprivničko-križevačka županija	64,32	59,19	-5,13
10. Ličko-senjska županija	55,48	64,82	9,34
11. Međimurska županija	75,11	69,65	-5,46
12. Krapinsko-zagorska županija	87,72	73,24	-14,48
II. skupina (75% -100% razvijenosti):			
13. Šibensko-kninska županija	63,30	80,93	17,63
14. Varaždinska županija	96,30	86,34	-9,96
15. Splitsko-dalmatinska županija	89,09	93,75	4,66
III. skupina (preko 100% razvijenosti):			
16. Zadarska županija	75,59	106,39	30,80
17. Dubrovačko-neretvanska županija	107,93	120,84	12,91
18. Zagrebačka županija	123,22	124,23	1,01
19. Primorsko-goranska županija	142,32	139,21	-3,11
20. Istarska županija	156,13	156,80	0,67
21. Grad Zagreb	187,54	186,44	-1,1

Tablica 2. Usporedba indeksa razvijenosti županija u 2010. i 2013. godini [9] i [10]

Iz navedenog tabli nog prikaza proizlazi kako teritorijalni prostor Republike Hrvatske ima vrlo neujedna en indeks razvoja u odnosu na hrvatski prosjek. Može se konstatirati kako se Hrvatska u proteklom desetlje u gospodarski razvila u monocentri no gospodarstvo s dominantnim u eš em Zagreba. To je imalo za posljedicu daljnji pritisak na centralizaciju poslovnih aktivnosti u jednom centru i relativni pad poslovnih aktivnosti u ostalim hrvatskim regijama [6]. Više autora upozorava na neravnomjieran razvoj Hrvatske. Zvonimir Lauc isti e: „Hrvatska je u velikoj mjeri centralizirana država s neravnomjernim gospodarskim i socijalnim razvojem“ [7]. Prema Vedranu ulabi u „Stanje u Republici Hrvatskoj ne pogoduje ravnomjernom razvoju“ [2]. Sli nog mišljenja je i Rajko Odoabaša, isti u i kako su: „gospodarski, socijalni, politi ki i kulturalni dispariteti izme u hrvatskih regija otežavali hrvatsko pristupanje Europskoj uniji i to zato što usporavaju usvajanje brojnih na ela i kriterija kao preduvjeta za uklju ivanje u regionalnu politiku Europske unije“ [11].

8. Zaklju ak

Kohezijska politika iji je cilj ravnomjieran razvoj svih europskih regija predstavlja temeljni cilj Europske unije te podijeljenu nadležnost izme u Unije i država lanica. Republika Hrvatska koja ima znatan problem s regionalnim nejednakostima ima šansu i mogu nost smanjiti regionalne razlike uz pomo europskih fondova. Pri tome je bitna odgovornost institucija. To se posebno odnosi na razdoblje 2014.-2020. godine u kojem je Hrvatskoj odobreno preko 10 milijardi eura iz europskih fondova. Ve se uo avaju ozbiljni problemi povla enja sredstva iz europskih fondova, prvenstveno zbog kašnjenja u izradi dokumenata te nedostatnosti sredstava za sufinanciranje projekata. U tom smislu predlaže se osnivanje posebnog fonda za pomo lokalnim i regionalnim jedinicama u sufinanciranju projekata. Osim toga, statisti ke regije nisu povoljno rješenje za Republiku Hrvatsku. U tom smislu predlaže se uvo enje regija i regionalne samouprave na ustavnoj razini po uzoru na neke europske države. Pri tome bi gra ani mogli na demokratski na in sudjelovati u upravljanju javnim poslovima, posebice regionalnim razvojem teritorija na kojem žive.

9. Literatura

[1] Consolidated versions of the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union, Official Journal of the European Union 2010/C 83/01, 30.3.2010.

[2] ulabi , V. (2007). *Regionalizam i regionalna politika*, Društveno Veleu ilište u Zagrebu, Zagreb

[3] Economy of the European Union, dostupno na: http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_European_Union, pristup: 21-03-2014.

- [4] Europska komisija i Gr i demantiraju da je Hrvatska povukla skandalozno malo novca iz fondova EU, dostupno na na: <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=3037>., pristup: 05-05-2014
- [5] Hrvatska dostavila Partnerski sporazum Europskoj komisiji, dostupno na: <http://www.mrrfeu.hr/default.aspx?id=3020>, pristup: 02-05-2014
- [6] Informacija o problematici statistike podjele Republike Hrvatske, Skupština Osje ko-baranjske županije, Osijek, rujan 2012., dostupno na: <http://www.obz.hr/hr/pdf/2012/27sjednica/Informacija%20o%20problematici%20statisti%C4%8Dke%20po-djele%20RH.pdf>, pristup: 03-05-2014
- [7] Lauc, Z. (2011). *Dobra vladavina na regionalnoj razini*, str. 415-440., u Zborniku radova Pravni aspekti prekograni ne suradnje i EU integracija: Ma arska – Hrvatska, Pe uh - Osijek
- [8] Nacionalna klasifikacija prostornih jedinica za statistiku 2012. , Narodne novine, br. 96/12 i **102/12**.
- [9] Ocjenjivanje i razvrstavanje županija prema razvijenosti, Izra un županije, 15.07.2010.
- [10] Ocjenjivanje i razvrstavanje županija prema razvijenosti, Izra un županije, 27.12.2013.
- [11] Odoabaša, R. (2007). *Doprinos ekonomske i fiskalne decentralizacije ujedna enijem razvoju hrvatskih regija*, u: Lokalna samouprava i decentralizacija, Zbornik radova sa znanstvenog skupa, Pravni fakultet Sveu ilišta u Zagrebu, Pravni fakultet J.J. Strossmayera u Osijeku i Akademija pravnih znanosti Hrvatske, Zagreb
- [12] Poslovnik Hrvatskog sabora, Narodne novine br. 41/02, 91/03, 58/04, 39/08, 86/08
- [13] *Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics (NUTS)*, Official Journal of the European Union, OJ L 154 of 21.06.2003.
- [14] *Regulation (EU) No 1303/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund, the European Agricultural Fund for Rural Development and the European Maritime and Fisheries Fund and laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund, the Cohesion Fund and the European Maritime and Fisheries Fund and repealing Council Regulation (EC) No 1083/2006*, Official Journal of the European Union, L 347/ 320, 20.12.2013.
- [15] Smerdel, B. (2013). *Ustavno ure enje europske Hrvatske*, Narodne novine, Zagreb
- [16] Uredba o indeksu razvijenosti, Narodne novine, br. 63/10.
- [17] Ustav Republike Hrvatske – pro iš eni tekst, Narodne novine, 85/10.
- [18] Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, Narodne novine br. 153/09.